

Den næste sag var:

Tredie behandling af forslag til lov om atgift af spiritus, vin og øl.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 2730; udvalgets tillægsbetænkning findes i tillæg B. sp. 215).

Udenfor tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Ordføreren (*Poul Hansen* [Kalundborg]): Siden anden behandling har udvalget holdt et enkelt møde og behandlet de ønsker, som bl. a. fra nogle deputationer er fremkommet i mellemtiden.

Det drejer sig om ønsker fra de såkaldte mindre bryggerier om en længere overgangstid med hensyn til de beskatningsformer, der nu bliver gældende; disse ønsker har ikke kunnet imødekommes af udvalget. Derimod har man ved det ændringsforslag, der er stillet, imødekommet et ønske om, at et par af landets mindre bryggerier, der ikke fik fordel af den foreslåede overgangsordning for det stærke øls vedkommende, også får fordel af den, og der er i betænkningen optaget en bemærkning om, at den beregning, der finder sted, foretages således, at den udlevering af stærkt øl, man har haft kun i den sidste del af sidste kalenderår, beregnes som en helårsudlevering. Derved bliver alle de mindre bryggerier, om jeg så må sige, reddet på lige fod.

Endelig har udvalget modtaget en deputation fra Tønder Amts Hotel- og Beværterforening, som gjorde opmærksom på virkningerne af den store restaurationsskat, således som disse virkninger særlig gør sig gældende i grænselandet. Denne deputations henvendelse har ikke givet udvalget anledning til at stille ændringsforslag.

Jeg skal på hele udvalgets vegne anbefale det stillede ændringsforslag til vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslaget.

Ændringsforslaget vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 138 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive stillet statsministeren.

Derpå foretoges:

Tredie behandling af forslag til lov om ændring af lov om bekæmpelse af smitsomme sygdomme hos bier og om foranstaltninger til biavlens fremme.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 3022).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 142 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive stillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om tilsyn med monopol og konkurrencebegrænsning.

(Første behandling findes i tidenden sp. 483; udvalgets betænkning findes i tillæg B. sp. 225).

Udenfor betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, de stillede ændringsforslag og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredie behandling sattes til forhandling under eet.

Ordføreren (*Poul Hansen* [Kalundborg]): Inden jeg som udvalgets ordfører redegør for

[Poul Hansen (Kalundborg).]

arbejdet med monopollovsforslaget, vil jeg gerne gøre et par rent personlige bemærkninger.

Det stod jo ved første behandling af lovforslaget klart, at der var meget forskellige meninger om det, og det kunne forudses, at udvalgets arbejde ville blive både stort og vanskeligt. Alligevel foreligger der nu, som man vil se af betænkningen, en enig indstilling fra udvalget, og selvom der naturligvis stadig vil være delte meninger, tror jeg, at alle udvalgets medlemmer vil være enige om, at det resultat, der foreligger, er fremgået af et meget grundigt og meget samvittighedsfuldt arbejde, at det er et saglig forsvarligt resultat, og at det fra alle sider vil kunne betegnes som et hæderligt resultat.

Når vi har kunnet nå dertil, har det naturligvis flere årsager. Jeg vil gerne her til indledning have lov at fremhæve tre. Der viste sig efterhånden god forhandlingsvilje fra alle sider, hvilket naturligvis beror på for det første en erkendelse af, at en lovgivning om monopol og konkurrencebegrænsning er nødvendig, og for det andet på den betragtning, at det af hensyn til sikkerheden og fastheden i en sådan lovgivnings administration er meget ønskeligt, at der står et bredt flertal herinde bagved.

Dernæst synes jeg, det er berettiget — og også her tror jeg at alle udvalgets medlemmer vil give mig ret — at fremhæve den måde, hvorpå udvalgets formand, det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen, har ledet arbejdet. Det har været en forstående og tolerant ledelse, hvorunder der fra begyndelsen blev givet frit løb for alle meninger. Det har været en meget omhyggelig ledelse, bl. a. med hensyn til fremskaffelse af oplysninger og synspunkter udefra. Endvidere synes jeg, jeg må nævne, at det ærede medlem under arbejdets sidste faser har udfoldet store og, som det viste sig, vellykkede anstrengelser for at nå frem til et godt og enigt resultat. Jeg føler i hvert fald for mit eget vedkommende trang til at udtale anerkendelse af det ærede medlems indsats.

Endelig vil jeg her til indledning meget stærkt fremhæve, at vi under arbejdet med dette lovforslag har gjort den erfaring, at det var lykkeligt, da man ved udformningen

af folketingets nye forretningsorden gav adgang til at knytte sekretærhjælp fra folketingets embedsmandsstab til udvalgsarbejdet. Vi har i dette udvalg haft hr. Ove Madsen som sekretær, og der er ingen tvivl om, at hans dygtige og omhyggelige arbejde har været meget værdifuldt for forløbet af udvalgets forhandlinger. Jeg kan herunder også nævne, at udvalget har kunnet finde god støtte i hr. Ove Madsens juridiske sagskundskab.

Min parlamentariske erfaring er ganske vist ikke særlig lang, men jeg tør i hvert fald sige, at jeg ikke tidligere har oplevet, at et folketingsudvalg i den grad, som der her har været tale om, har gennemarbejdet sit stof. Når jeg specielt fremhæver dette, gør jeg det bl. a., fordi der har været udtalt frygt for, at etkammerssystemet ville medføre en uforsvarlig behandling af lovforslagene. Det er min bestemte opfattelse, at vi med de arbejdsformer, som gjaldt under tokammerssystemet, i hvert fald ikke havde kunnet give et lovforslag som det foreliggende en bedre og mere omhyggelig behandling, end det nu er sket — jeg vil snarere være tilbøjelig til at mene tværtimod.

Derefter skal jeg som udvalgets ordfører redegøre for de stillede ændringsforslag. Forinden må jeg dog omtale et par forhold, som har været drøftet i udvalget, men hvorom der ikke er stillet ændringsforslag.

Det har fra visse sider i udvalget været et afgørende synspunkt, at man på alle områder i sidste instans fik mulighed for, når det ønskedes, at appellere monopoltilsynets afgørelser til domstolene. Under diskussionen herom fremkom også den tanke, om man ikke kunne gøre det såkaldte ankenævn, der omtales i lovforslagets § 19, til en egentlig ankeret med direkte appel til Højesteret. I den anledning indhentedes udvalget gennem handelsministeriet en udtalelse fra professorerne Poul Andersen og Stephan Hurwitz; jeg henviser herom til sidste stykke i underbilaget til bilag 11. Endvidere blev der indhentet en udtalelse fra Højesteret og fra justitsministeriet; den findes i underbilaget til bilag 12. I denne udtalelse fraråder man meget at foretage den omdannelse, som var under diskussion. Herefter har udvalget afstået fra at stille forslag i denne retning, og der er alene stillet forslag om de mere begrænsede ændringer til § 19,

[Poul Hansen (Kalundborg).]

som fremgår af ændringsforslagene nr. 21—26.

Endvidere skal jeg nævne, at der i udvalget har været rejst spørgsmål om trustkommissionens fortsatte arbejde. Man har fra en side i udvalget gjort gældende, at ved gennemførelsen af det foreliggende lovforslag skulle trustkommissionens videre arbejde være overflødiggjort, mens man fra anden side i udvalget har den opfattelse, at trustkommissionens arbejde bør videreføres og tilendebringes efter den oprindelige hensigt. Diskussionen om dette emne har ført til en aftale om, at den højtærede handelsminister gennem en samtale med trustkommissionens formand skal skaffe sig klarhed over, hvorledes kommissionens arbejde i øjeblikket ligger, og derefter tage en drøftelse med repræsentanter for de fire udvalgsberettigede partier om, på hvilket tidspunkt og på hvilken måde kommissionens arbejde mest hensigtsmæssigt kan bringes til afslutning.

Som det fremgår af betænkningen, har udvalget og et indenfor dette udvalg nedsat underudvalg i denne folketingssamling afholdt ialt 24 møder. Medregnes hertil møderne i forrige samling, viser det sig, at der ialt er afholdt 35 møder, i sig selv et talende udtryk for arbejdets omfang. Et andet udtryk for det samme er det store antal bilag, som er optrykt dels i betænkningen, dels i den beretning, som blev afgivet ved slutningen af forrige samling, og som er optrykt i folketingstidende for 1953—54, tillæg B. sp. 1333—1578.

Der er, som man vil se af betænkningen, stillet ialt 35 ændringsforslag. En del af disse ændringsforslag er af rent sproglig og redaktionel art, og jeg skal derfor ikke omtale dem nærmere. Iøvrigt er der til de fleste ændringsforslag gjort bemærkninger i betænkningen, og idet jeg henviser til disse bemærkninger, skal jeg kun for en del af ændringsforslagenes vedkommende gøre nogle yderligere tilføjelser.

Ved ændringsforslag nr. 2 foreslås en ny affattelse af § 1, formålsparagraffen. Man vil se, at de sidste linier i paragraffen, som den er formet i lovforslaget, derved er gået ud og erstattet med det udtryk, at denne lov har til formål „at forhindre urimelige priser og forretningsbetingelser“. Når udtrykket

„urimelige priser“ anvendes i stedet for udtrykket i lovforslaget, „urimelige fortjenester“, er det af den grund, at „urimelige priser“ dækker mere end „urimelige fortjenester“. En pris kan jo være urimelig både på grund af urimelig fortjeneste og på grund af urimelige omkostninger. Begge forhold dækkes af den nye formulering, og dermed er også hensynet til effektiviteten dækket på den måde, som der i udvalget kunne blive enighed om. Udvalget er enig om, at hvis en fortjeneste på en vare eller tjenesteydelse er urimelig, så vil prisen også være det. Omvendt er det naturligvis lige så klart, at hvis en pris findes rimelig, så ligger deri også, at den fortjeneste, der er tale om, må være det samme.

Der er stillet to ændringsforslag, nr. 3 og 4, til § 2, som omhandler lovens område. Det er overflødigt at gøre bemærkninger til ændringsforslag nr. 4. Om ændringsforslag nr. 3 vil jeg gerne sige, at man i stedet for som i forslaget at lægge hovedvægten på årsagen til konkurrencebegrænsning nu lægger vægten over på virkningen deraf, nemlig den virkning, at de virksomheder, der er tale om, udøver eller vil kunne udøve en væsentlig indflydelse på pris-, produktions- omsætnings- eller transportforhold. Der er dermed ikke tilsigtet nogen ændring i lovens område, men, som der står i bemærkningerne i betænkningen, en klargørelse i formuleringen.

Jeg skal her føje til, at der i udvalget er enighed om at forudsætte, at eksportforholdene og eksportmarkederne ikke berøres af loven, ligesom tilfældet også har været under den gældende prislov.

Ændringsforslag nr. 6 til § 4 tilsigter alene at fastsætte en bestemt talmæssig begrænsning af medlemstallet i monopolrådet, idet det fastsættes, at rådet skal have 15 medlemmer. Det er en begrænsning i forhold til det nuværende medlemsantal, idet priskontrolrådet efter de oplysninger, der er givet udvalget, nu har 23 medlemmer. Jeg understreger, at kravet om, at et flertal af rådets medlemmer skal være uafhængige af erhvervsvirksomheder og erhvervsorganisationer, hvis forhold umiddelbart berøres af loven, opretholdes uændret.

Ved ændringsforslag nr. 7 til § 6, der vedrører anmeldelsespligten, sker der en mindre lempelse. Jeg skal iøvrigt henviser til bemærk-

[Poul Hansen (Kalundborg).]

ningerne i betænkningen, hvori der står, at man forudsætter, at tilsynet er indstillet på at tage rimeligt hensyn til de særlige forhold, der kan gøre sig gældende for udenlandske virksomheders repræsentanter her i landet.

Ifølge ændringsforslag nr. 12 udgår § 10. Det er den paragraf, som fastsætter forbud — dog med en dispensationsbestemmelse — mod eksklusiv-, boykot- og lignende aftaler. Der er i betænkningen gjort nogle bemærkninger i anledning af, at denne paragraf foreslås udeladt. Her siger man, at en eventuel indskriden mod denne art aftaler som hidtil må bero på undersøgelse i det enkelte tilfælde, og at værnet mod misbrug af sådanne aftaler herefter vil findes i monopoltilsynets beføjelser efter lovens bestemmelser og i den praksis, der på grundlag af almindelige retsgrundsætninger har udviklet sig ved domstolene. Vi har med disse bemærkninger villet sikre os imod, at man, fordi § 10 nu udgår, skal blive hildet i den tro, at vi ønsker eksklusivaftaler m. v. bedømt mildere end hidtil. Fra den side i udvalget, der især har ønsket paragraffen strøget, har man netop henvist til, at der i den hidtidige praksis og i domstolenes behandling af den slags sager lå tilstrækkelig beskyttelse.

Ændringsforslag nr. 13 til § 11, som drejer sig om forbud mod de såkaldte bindende bruttopriser, tilsigter at give paragraffen en anden ordlyd. Det direkte forbud foreslås udeladt, men aftaler, vedtagelser og bestemmelser om bindende bruttopriser eller bindende mindstepriser ved videresalg i efterfølgende omsætningsled må ikke håndhæves, medmindre udtrykkelig godkendelse fra monopoltilsynet foreligger. Det vil altså sige, at uden sådan godkendelse er bruttopriserne alene vejledende. Der står endvidere i paragraffen i den nye formulering, at godkendelse af faste mindstepriser kan gives, når „vægtige grunde“ taler derfor. I betænkningen er der givet visse anvisninger med hensyn til, hvad der kan forstås ved vægtige grunde. Jeg kan her yderligere nævne, at under udvalgets forhandlinger er der nævnt enkelte varer, herunder f. eks. blade, tidsskrifter og bøger, som varer, for hvilke godkendelse af faste mindstepriser kan tænkes givet.

§ 12, som pålægger tilsynet at optage for-

handling ved skadelig virkning af konkurrencebegrænsning med det formål at bringe den skadelige virkning til ophør, foreslås ved ændringsforslag nr. 14 forenklet i sin affattelse. Lovforslagets bestemmelse om, at i tilfælde, hvor omkostninger og avancer for den enkelte vare eller ydelse ikke med rimelig sikkerhed kan bedømmes, skal tilsynet være berettiget til at tage virksomhedernes hele økonomiske stilling i betragtning, har ikke kunnet opnå udvalgets tilslutning. Man var under drøftelserne opmærksom på, at der kunne være tilfælde, hvor det ikke ville være rimeligt at tage virksomhedens hele økonomiske stilling i betragtning, men at der også er forekommet tilfælde, hvor det har været til virksomhedens fordel. Det siges derfor i betænkningen vedrørende ændringsforslag nr. 14, at i tilfælde, hvor omkostningerne i en virksomhed ikke med rimelig sikkerhed kan fordeles på de enkelte varer, skal dette ikke udelukke tilsynet fra at skønne over rimeligheden af prisberegningen for hver enkelt vare.

Vedrørende ændringsforslag nr. 16 til § 13, gående ud på en ændret affattelse af stk. 2, 3 og 4, skal jeg nøjes med at henvise til bemærkningerne i betænkningen.

Om § 14, der vedrører monopoltilsynets bemyndigelse til at foreskrive faktureringspligt og mærkning eller skiltning, har der været ført indgående drøftelser i udvalget; de er resulteret i, at paragraffen foreslås affattet som angivet i ændringsforslag nr. 17. Herefter sker der en vis indsnævring af monopoltilsynets adgang til at foreskrive mærkning eller skiltning, idet den kun kommer til at gælde mærkning eller skiltning med pris for nødvendige forbrugsvarer, for hvilke der indenfor vedkommende branche ikke i rimeligt omfang finder sådan mærkning eller skiltning sted. Under drøftelserne var der i udvalget almindelig enighed om, at det var både i forbrugernes og de handlendes egen interesse i videst muligt omfang at foretage mærkning eller skiltning; men fra visse sider i udvalget gjorde man gældende, at sådanne bestemmelser egentlig ikke hørte hjemme i en lov som denne, og henviste til, at hele dette spørgsmål er til behandling i kvalitetsmærkningskommissionen. Det foreslås desuden, at faktureringspligten skal kunne pålægges viderefornere; hermed har ud-

[Poul Hansen (Kalundborg).]

valget tænkt på såvel grossister som detailhandlere og fabrikanter.

Ændringsforslagene til § 19 har jeg tidligere omtalt. Idet jeg iøvrigt henviser til betænkningens bemærkninger om disse ændringsforslag, skal jeg særlig gøre opmærksom på ændringsforslag nr. 25. Ifølge § 19 i lovforslaget har klager til ankenævnet ikke opsættende virkning, men ifølge ændringsforslag nr. 25 vil der blive tale om opsættende virkning i to tilfælde, nemlig dels når det drejer sig om selve anmeldelsespligten, dels når det drejer sig om pålæg af leveringspligt i henhold til lovforslagets § 13, stk. 3 — det vil efter den nye affattelse sige § 12, idet § 10 jo foreslås strøget.

Ifølge ændringsforslag nr. 27 til § 20 bestemmes det, at når monopoltilsynet giver offentligheden meddelelse om foretagne undersøgelser, skal de pågældende organisationer eller enkeltvirksomheder forinden have lejlighed til at udtale sig om meddelelsens indhold. I forbindelse med behandlingen af denne paragraf har udvalget drøftet, på hvilken måde folketinget kunne blive holdt underrettet om monopoltilsynets virksomhed. Et medlem af udvalget har rejst tanken om nedsættelse af et særligt folketingsudvalg, der skulle modtage oplysninger om tilsynets virksomhed, men udvalget er vejet tilbage for at stille forslag herom og har i stedet, som det fremgår af betænkningen, ment det rigtigt at foreslå, at der ved hvert folketingsårs begyndelse tilstilles tinget en beretning om monopoltilsynets virksomhed i det foregående år. Vi har herved lagt vægt på, at der så hurtigt som muligt gives folketinget underretning om de afgørelser, der er truffet, og den virksomhed, der i det hele taget er udfoldet af monopoltilsynet.

Straffebestemmelserne i lovforslagets § 23 foreslås ændret under hensyn til, at forbudsbestemmelserne i §§ 10 og 11 foreslås strøget.

Lovens ikrafttrædelsesdato ændres fra 1. april 1955 til 1. juli 1955 for at skabe

fornøden tid til tilrettelæggelse af lovens administration. I konsekvens af denne ændring foreslås det — det er ændringsforslag nr. 33 — at den gældende prislov forbliver i kraft til 1. juli i år.

Endelig skal jeg henlede opmærksomheden på ændringsforslag nr. 35, som går ud på indsættelse af en ny paragraf, der bestemmer, dels at loven ikke gælder for Færøerne, dels at man ved kongelig anordning kan fastsætte de ændringer for Grønlands vedkommende, som under hensyn til de stedlige forhold må anses for fornødne.

Jeg skal så som ordfører for mit parti gøre nogle bemærkninger om vort syn på det resultat, der er opnået. Når vi har deltaget i udvalgets enstemmige indstilling, betyder det selvfølgelig, at vi betragter resultatet som acceptabelt under hensyn til de foreliggende forhold; vi kan jo kun gennemføre, hvad der kan skaffes flertal for, og vi er enige i, at det har sin store værdi, at netop denne lovgivning kommer til at hvile på et bredt flertal her i tinget. Også vi betragter en del af de foreslåede ændringer som redaktionelle forbedringer, men jeg skal naturligvis ikke lægge skjul på, at vi hellere havde stemt for den højtærede handelsministers oprindelige lovforslag. Vi er således kede af, at det, for at enighed kunne opnås, har været nødvendigt at lade forbudet mod eksklusivaftaler m. v. gå ud og at lade paragraffen om de faste bruttopriser undergå den forandring, der er tale om. Vi havde også gerne set, at man i formålsparagraffen og de andre dertil svarende paragraffer havde bibeholdt udtrykket „urimelige fortjenester“ eller brugt udtrykket „urimelige avancer“, selvom vi erkender og naturligvis også må lægge vægt på, at udtrykket „urimelige priser“ også dækker urimelige avancer. På samme måde ville vi have foretrukket, at § 14 om skiltning og mærkning havde bibeholdt sin oprindelige formulering. Men når det er sagt, vil jeg føje til, at enighed jo kun kan opnås, hvis man fra alle sider er villig til at bøje sig og give afkald på visse principielle ønsker.

[Poul Hansen (Kalundborg).]

Vi kan altså tilslutte os ændringsforslagene og lovforslaget, som det efter afstemningen kommer til at se ud, som et godt og hæderligt resultat af udvalgets forhandlinger, alt taget i betragtning.

Vi anser det for værdifuldt, at man fra alle betydende sider her i det høje folketing har kunnet tilslutte sig det hovedsynspunkt, som monopolloven er udtryk for, nemlig at det er samfundets ret og pligt at gribe ind til sikring af den almindelige befolknings interesser overfor den fare for prismæssig udbytning, der kan ligge i monopoldannelser og de forskellige former for konkurrencebegrænsninger, som det moderne samfund er gennemsyret af. Vi nærer intet som helst ønske om at gribe ind overfor eller på nogen måde genere hæderlige erhvervsdrivende. Hvad vi vender os imod, er forsøgene på igennem monopoldannelser og aftaler om konkurrencebegrænsning foranstaltninger at udnytte en økonomisk magtstilling til at skrue priserne i vejret til skade for forbrugerne, at begrænse adgangen til fri erhvervsudøvelse eller at skaffe dække for at fortsætte med forældede produktionsmetoder, som medfører højere omkostninger end nødvendigt. Vi tror, at loven med det indhold, den nu får, vil give det kommende monopoltilsyn gode muligheder for at gribe ind mod skadelige forhold af den art, jeg her har nævnt.

Som jeg allerede har sagt, er vi kede af, at forbudet mod eksklusivaftaler ikke kan gennemføres, men vi lægger vægt på, at der i hvert fald er enighed om, at der vil være fri bane for en fortsættelse af den hidtidige udvikling i synspunkterne overfor disse aftaleformer. Det vil vel nok administrativt være noget vanskeligere at varetage samfundsmæssige interesser på dette punkt efter loven, som den nu kommer til at se ud, end efter det oprindelige forslag, men der ligger jo i lovens bestemmelser tilstrækkelige beføjelser til at gribe ind, hvor skadelige virkninger måtte opstå.

Med hensyn til det såkaldte bruttopris-system, der jo har været i søgelyset ikke alene her i landet, men også i en række andre lande, sker der efter vort skøn et afgjort fremskridt i forhold til den bestående tilstand. Med den nye § 10 i den fremtidige monopollov fastslås det efter vor op-

fattelse principielt, at fastsættelsen af bindende bruttopriser i almindelighed ikke er ønskelig. Det fastslås endvidere, at de mindstepriser, som fastsættes, kun er vejledende, hvor ikke udtrykkelig godkendelse er givet. Herved foreligger der såvel for de handlende som for forbrugerne den klare retningslinie, som vi fra vor side må anse for meget ønskelig. Som jeg sagde det ved første behandling af lovforslaget i januar 1954, indeholder bruttoprissystemet efter vor opfattelse en tendens til at lægge konkurrencen over på reklamen, på butiksudstyret, på serviceydelse og lignende fremfor på priserne, og det indeholder altså også en tendens til højere priser og højere avancer end nødvendigt. Det er vort håb, at den nye monopollov med den nye § 10 vil bryde denne tendens, og det er også vort håb, at godkendelse af faste bruttopriser kun må finde sted i undtagelsestilfælde. Jeg kan her henvise til, at vi i udvalget har fået en redegørelse fra prisdirektoratet om den svenske lovgivning om konkurrencebegrænsning, hvoraf det fremgår, at man i Sverige kun har givet forholdsvis få dispensationer fra det forbud mod bindende bruttopriser, som er gennemført deroppe; jeg kan herom henvise til betænkningens side 62, underbilaget til bilag 13.

I samme redegørelse, der er udarbejdet af tre af prisdirektoratets tjenestemænd, som i november aflagde et besøg i Stockholm, siges der iøvrigt om svensk erhvervslivs egen holdning følgende, som jeg gerne vil citere:

„Det svenske erhvervsliv synes i ret høj grad positivt indstillet overfor bestræbelserne for at hindre skadelige virkninger af konkurrencebegrænsning, og som konkrete udtryk herfor fremhæves, at erhvervslivet i betydeligt omfang har søgt at gennemføre en „selvsanering“ ved frivillig ophævelse eller modificering af konkurrencebegrænsende aftaler. Allerede i tiden omkring gennemførelsen af 1946-loven blev der indenfor Sveriges Industriforbund udfoldet visse bestræbelser for en dekartellisering, og disse bestræbelser har taget mere konkret form ved, at der i 1950 er nedsat en kartelkomité bestående af fremtrædende industrifolk og oprettet et særligt kontor, Industriforbundets kartellbyrå.

[Poul Hansen (Kalundborg).]

Medens dette kartelkontor systematisk gennemgår de horisontale aftaler indenfor industrien og forhandler med aftaledeltagerne om ophævelser eller lempelser, er der iværksat en tilsvarende gennemgang af de vertikale aftaler — der omfatter flere omsætningsled — ved et i 1951 nedsat „Næringslivets konkurrensnæmnd“, der er sammensat af repræsentanter for industriens, håndværkets, engros- og detailhandelens hovedorganisationer.

Denne selvsaneringsvirksomhed, der offentligt er blevet understøttet af agitation for de liberale frikonkurrencesynspunkter, har formentlig været ret stærkt medvirkende til, at man i Sverige foreløbig har bestemt sig for en lovgivning, hvorefter spørgsmålene om skadelige konkurrencebegrænsninger i almindelighed alene søges løst ved forhandling og offentlighed herom.“

Når jeg gengiver dette afsnit af redegørelsen, er det for at understrege, at lignende bestræbelser også vil være meget ønskelige her i landet; såvidt jeg er orienteret, er der også sådanne bestræbelser i gang. Jeg kan her henvise til, at vi i udvalget har fået oplyst, at der er ophævet et betydeligt antal aftaler, siden trustkommissionen blev nedsat i 1949.

Jeg kan også henvise til den bevægelse, der er i gang i retning af en rationalisering af detailhandelen gennem selvbetjeningsbutikker og lignende. Det er jo i hvert fald udtryk for bestræbelser for at nedbringe omsætningsomkostningerne så meget som muligt, og jeg håber, at vi med den nye lov vil styrke alle bestræbelser i denne retning.

Endelig vil jeg gerne gøre den bemærkning, at der for os ikke er nogen tvivl om, at konkurrencen fremmes og urimelige priser modvirkes, i jo højere grad der gennem pålidelig skiltning og mærkning af varerne gives forbrugerne fyldestgørende oplysninger om, hvad det er, de køber. Vi ønsker derfor stærkt, at en udvikling i denne retning fremmes, og at der til støtte herfor må komme gode resultater ud af kvalitetsmærkningskommissionens arbejde. Jeg kan sige, at vi i vore synspunkter på dette område ligger ganske på linie med forbrugerrådet.

Vi står nu overfor afslutningen af et langvarigt og grundigt arbejde. Der er

enighed om den nye lov, og selvom vi ikke hår fået vore ønsker opfyldt, tror vi, at loven vil kunne danne et godt grundlag for samfundets indseende med skadelige virkninger af monopoldannelser og konkurrencebegrænsninger. Meget vil naturligvis afhænge af den kommende tids administration; men det er vort håb, at man vil finde vej frem til en administration, som forener den hensyntagen til alle sider, der må være tale om.

Jeg kan på hele udvalgets vegne anbefale såvel ændringsforslagene som lovforslaget, således ændret, til vedtagelse i det høje ting.

Thorkil Kristensen: Jeg kan bekræfte den fremstilling af udvalgsarbejdets forløb, som udvalgets ordfører, det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg), nu har givet, og jeg vil specielt benytte lejligheden til at slutte mig til, hvad udvalgets ærede ordfører sagde om udvalgsformandens ledelse af arbejdet. Det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen har som leder af dette langvarige udvalgsarbejde givet det en afbalanceret karakter, der var egnet til at bidrage til den saglige forståelse, som vi efterhånden er nået frem til. Jeg vil også gerne slutte mig til, hvad udvalgets ordfører sagde om sekretærens meget store bidrag til den sagligt værdifulde betænkning, der er kommet ud af det. Jeg synes også, dette bekræfter, at den nye arbejdsform, vi har fået, med faste sekretærer fra folketingets sekretariat som bistand ved de udvalg, der har et stort arbejdsstof, er meget værdifuld og en forbedring af de praktiske arbejdsmetoder herinde.

Jeg skal iøvrigt ikke sige meget i dag, da udvalgets ærede ordfører jo har givet en udførlig redegørelse for de stillede ændringsforslag og baggrunden for dem, en fremstilling, som jeg ikke finder noget at indvende imod. Jeg skal specielt bekræfte, at vi i udvalget var enige om, at det skal have sit forblivende ved den hidtidige praksis med hensyn til eksporten.

Ved første behandling af lovforslaget gjorde jeg på venstres vegne rede for de principielle synspunkter, som vi måtte anlægge, når det drejede sig om en lovgivning af denne art. Jeg henviser til de betragtninger, jeg dengang fremsatte, og skal altså ikke

[Thorvil Kristensen.]

gentage dem her. De gik i hovedsagen ud på, at en lovgivning vedrørende monopoler og konkurrencebegrænsning som sin hovedgrund sætning må have, at arbejdet i erhvervene, indbefattet aftaler om priser o. lign., er noget, der skal have lov til at foregå, så længe det ikke udnyttes på en urimelig måde, og at det derfor normalt må være monopoltilsynets opgave at skride ind, når man skønner, at aftaler eller andre former for konkurrencebegrænsning fører til urimelige resultater.

Der var i lovforslaget på enkelte områder en videregående konstruktion af lovgivningen, idet man i §§ 10 og 11 foreslog generelt forbud mod visse aftaler, ganske vist med adgang til dispensation. Angående denne anvendelse af forbudsprincippet sagde jeg ved første behandling, at det måtte vi overveje nærmere. Vi tog ikke endeligt standpunkt dertil på det tidspunkt, idet vi fandt, at det måtte afhænge af undersøgelser og overvejelser i udvalget, hvorvidt vi kunne gå med til på disse begrænsede områder at forlade det almindelige princip, at aftaler er tilladt, og gå over til forbud som det principielt gældende.

Resultatet af udvalgsarbejdet er nu, som den ærede ordfører sagde, blevet, at vi har delt dette område midt over, om jeg så må sige, idet vi har strøget § 10 med forbudet mod eksklusivaftaler, boykot o. lign., hvorimod § 11 med det principielle forbud mod bruttopriser er fastholdt i en lidt ændret skikkelse. Om dette sidste skal jeg sige en lille smule. Det er jo rigtigt, som udvalgets ærede ordfører fremhævede, at herefter vil bruttopriser kun være vejledende. Der er dog gjort den undtagelse, at hvor væsentlige grunde taler derfor, kan det tillades, at de fastsættes med bindende virkning, således at aftalernes overholdelse vil kunne håndhæves.

Vi fra vor side har lagt vægt på at få dette fremhævet. Jeg skal særlig nævne to af de ting, der i så henseende er fremdraget i bemærkningerne til ændringsforslag nr. 13. Disse bemærkninger er i virkeligheden en vigtig tilføjelse til selve ændringsforslaget. Den ene af de to ting, jeg vil nævne, er det tilfælde, at en vare sælges i konkurrence med varer, der stammer fra en udenlandsk virksomhed. Vi kan jo ikke her i landet lovgive

for, hvad udenlandske virksomheder må gøre i retning af at håndhæve de af dem fastsatte bruttopriser, f. eks. ved at nægte salg til folk, der ikke vil efterleve dem. Derfor har vi lagt vægt på, at hvis en dansk fabrikant sælger i konkurrence med udenlandske fabrikanter, der har sådanne muligheder, skal den danske fabrikant være ligestillet. Det andet, vi har lagt særlig vægt på, er det tilfælde, hvor en vare, for hvilken der er fastsat en bruttopris, bliver anvendt som lokkevarer. Hvis friheden overfor håndhævelsen af bruttopriser udnyttes til anvendelse af varer som egentlige lokkevarer, skal der kunne skrives ind mod dette, idet man så skal kunne få tilladelse til at håndhæve bruttoprisen og derved værges sig mod den afart af konkurrence, som lokkevarer jo i virkeligheden er.

Løvrigt har det været vor bestræbelse under behandlingen af dette lovforslag at få dets formulering gjort klarere, at få lovens område afgrænset og dermed også at få monopoltilsynets beføjelser nærmere og skarpere afgrænset, end de var i det oprindelige lovforslag. Jeg synes, at dette i væsentlig grad er lykkedes. Det, vi har lagt vægt på i så henseende, er at komme bort fra den utryghed, som der var noget af i erhvervslivet, da lovforslaget blev fremsat, utryghed ved tanken om, at der nu blev en mere almindelig adgang for dette administrative organ til at blande sig i mange forskellige ting vedrørende virksomhedernes arbejde, et mere eller mindre uafgrænset område for indgriben, der jo nok i praksis i nogen grad var et levn fra den tid, da vi havde en af krigsforholdene betinget direkte prislovgivning. Vi har derfor søgt at få en nærmere afgrænsning. Jeg vil her særlig pege på lovforslagets §§ 1, 2 og 6 samt § 12 — eller § 11, som det bliver efter ændringsforslagene vedtagelse.

§ 1 indeholder jo lovens formålsbestemmelse, der, som den ærede ordfører for udvalget gjorde rede for, er blevet lidt nærmere afgrænset end hidtil. Jeg kan bekræfte, hvad udvalgets ærede ordfører sagde om forståelsen af denne paragraf.

Vedrørende ændringsforslagene til lovforslagets § 2 har vi lagt vægt på, at der ved den ændrede affattelse ikke længere sondres mellem forskellige årsager til, at konkurrencen er begrænset, men derimod

[Thorkil Kristensen.]

ses på det, som er mere afgørende, nemlig hvor meget konkurrencen er begrænset. Vi har fået det formuleret således, at konkurrencen skal være begrænset på en sådan måde, at virksomhederne får en væsentlig indflydelse på priser og andre forhold vedrørende varenes omsætning. Det er denne klare begrænsning, som isørvrigt svarer til den oprindelige formulering af lovforslagets § 6, der også er grundelsen for, at vi i § 6 i nogen grad har afgrænset den vidtgående anmeldelsespligt, som på visse punkter var foreskrevet i selve lovforslaget. Det må jo være rimeligt, når lovforslaget afgrænses til at gælde de områder, hvor der er en sådan indskrænkning i konkurrencen, at virksomhederne får en væsentlig indflydelse på forholdene, at så også anmeldelsespligten afgrænses tilsvarende.

Ved ændringsforslaget til § 12, der nu bliver § 11, har vi fået fjernet visse udtryk i det oprindelige lovforslag, som indeholdt en vis uklarhed. Der taltes om urimelige fortjenester, forhøjede omkostninger, forringede varekvaliteter eller anden forringelse af vareforsyningen. Hvad angår spørgsmålet om urimelige fortjenester, kan jeg bekræfte, hvad den ærede ordfører for udvalget sagde: hvad der her skal med, er dækket af udtrykket „urimelige priser eller forretningsbetingelser“. Det er jo nemlig rigtigt, at en pris kan være urimelig af to grunde, enten fordi man får en urimelig stor avance — og i så fald er begrebet „urimelige fortjenester“ jo dækket og behøver ikke særligt at nævnes — eller også fordi man i ly af en konkurrencebegrænsning kan tillade sig at arbejde med urimeligt høje omkostninger. Begge disse to grunde kan føre til urimelige priser, men når „urimelige priser“ dækker begge dele, behøver man heller ikke at bruge de efter min mening uklare udtryk „forhøjede omkostninger“ og „forringede varekvaliteter“. Man må nemlig spørge: Forhøjede i forhold til hvad? Det slipper man for, når der arbejdes med udtrykket „urimelige priser eller forretningsbetingelser“, som altså dækker både urimelige avancer og urimeligt høje omkostninger.

Jeg kunne fristes til at præcisere dette derhen, at ordet „urimelig“ forsåvidt er

nogleordet i denne lovgivning. Bortset fra at vi nu principielt har et område, hvor aftaler ikke kan håndhæves, nemlig bruttopriserne, er jo reglen den, at aftaler isørvrigt er tilladte og altså gyldige, og at arbejdet i erhvervslivet isørvrigt foregår på den måde, som erhvervslivet selv finder rimelig og praktisk; men hvis der er en konkurrencebegrænsning i væsentligt omfang og den udnyttes på en sådan måde, at forholdet skønnes at være urimeligt, så skal der gribes ind ved forhandling og, hvis dette ikke hjælper, ved pålæg i henhold til de paragraffer, som handler om disse ting. Lige så meget, som man må ønske, at erhvervslivet i al almindelighed kan arbejde frit, lige så meget må man naturligvis ønske, at de ting, der betegner en urimelig udnyttelse af en konkurrencebegrænsning, bliver skåret bort. I det lange løb vil i virkeligheden erhvervslivets frihed være bedst tjent med, at urimelige ting skæres bort. Jeg tror også, at erhvervslivet selv vil have en forståelse af dette.

Der var i det fremsatte lovforslag i § 12 en bestemmelse om, at hvis man ikke med sikkerhed kunne fordele omkostningerne på de forskellige varer i virksomheder, der fremstiller flere varer, skulle man kunne „tage virksomhedernes hele økonomiske stilling i betragtning“. Vi fandt, at dette udtryk kunne misforstås og i sin ordlyd var for vidtgående. Den formulering, der nu er opnået, og som skal ses i sammenhæng med det, der er sagt i bemærkningerne til ændringsforslag nr. 14, dækker i virkeligheden det, som er det rigtige, og det, som vi også — det vil jeg gerne tilføje — fra alle sider i udvalget var enige om var hensigten, nemlig dette, at hvis man ikke med sikkerhed eller nogenlunde sikkerhed kan fordele omkostningerne på de forskellige varer i en virksomhed, skal dette naturligvis ikke af virksomheden kunne udnyttes som ly for en urimelig prisberegning for nogle eller for mange af de pågældende varer. Derfor er det rigtige sagt ved, at en sådan vanskelighed ved omkostningsfordelingen ikke skal „udelukke tilsynet fra at skønne over rimeligheden af prisberegningen for hver enkelt vare.“

Jeg skal endnu kun fremhæve ændringsforslagene til § 19. Med hensyn til bestemmelserne i denne paragraf lagde vi fra vor

[Thorkil Kristensen.]

side ved første behandling vægt på, at domstolenes kompetence ikke blev indskrænket sådan, som det var tilfældet efter det fremsatte lovforslag, hvorefter det kun var lovligheden af en afgørelse fra monopoltilsynets eller ankenævnets side, der kunne indbringes for domstolene, medens derimod skønsmæssige ting efter dette ikke skulle kunne indbringes. Det fremgår af de oplysninger, vi har fået fra sagkyndig juridisk side, at en sådan sondring ikke lader sig opretholde i praksis, og vi er derfor tilfredse med, at der ikke nu findes nogen afgrænsning, men at simpelthen de trufne afgørelser i givet fald kan indbringes for domstolene.

Må jeg så slutte med at sige, at jeg tror ligesom ordføreren for socialdemokratiet, det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg), at vi har nået et resultat, som alle kan være tjent med. Man har naturligvis bøjet synspunkterne mod hinanden; vi har gjort indrømmelser på visse punkter, og det har man også gjort fra anden side. Sådan må det være, når man skal nå frem til et praktisk resultat. Men selvom vi har fået en noget klarere og skarpere afgrænsning af lovens område og monopoltilsynets beføjelser, end der var i det oprindelige lovforslag, gælder det alligevel om en lov af denne karakter, at dens virkninger i praksis i høj grad afhænger af, hvordan den bliver administreret af de organer, som får ansvaret for dens administration, i første række naturligvis monopoltilsynet, i anden række ankenævnet. Når der i lovens formulering findes udtryk som disse, at konkurrencen skal være så meget begrænset, at virksomhederne får „en væsentlig indflydelse“, eller at der skal foreligge „urimelige“ forhold, drejer det sig i begge tilfælde om skøn. Hvor meget skal der til, for at man kan tale om væsentlig indflydelse? Hvor meget skal der til, før en pris er urimelig? Her har det også hidtil været sådan, at der har været et skøn hos prismyndighederne; det vil nu fremover blive et skøn i første række hos monopoltilsynet.

Jeg håber, og jeg tror også, at monopoltilsynet og ankenævnet vil udøve deres beføjelser i den ånd, hvori loven er vedtaget af folkettinget, men det vil efter sagens natur, som jeg sagde, være en skønssag. Og man kan derfor rejse det spørgsmål, om folke-

tinget også fremover skal interessere sig for den måde, hvorpå loven bliver praktiseret. Med henblik derpå er det fastsat, at monopoltilsynet hvert år skal aflægge en beretning om sin virksomhed, og at denne beretning af den højtærede handelsminister skal tilstilles folkettinget. Det vil så være folketingets sag at tage stilling til, om denne beretning måtte give anledning til yderligere undersøgelser eller overvejelser i det høje ting.

Jeg skal med disse bemærkninger anbefale, at man stemmer for de i betænkningen stillede ændringsforslag, og at lovforslaget i den skikkelse, det derved får, bliver vedtaget ved tredje behandling.

Weikop: Jeg er naturligvis helt enig med det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen og det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) i, at der kun er opnået enighed om dette forslag mellem de fire partier ved, at man har måttet bøje sig mod hinanden. Vi har ikke fået det ud af lovforslaget, som vi ønskede os. Formanden for udvalget havde nogle meget stærke standpunkter, som han stod meget fast på, og han var meget ubøjelig, men jeg må give ham den kompliment, at han på udmærket måde forstod at lede arbejdet, så at vi kom igennem det store arbejdsstof, der var, og kom til det resultat, vi i dag er nået til. På mange punkter har lovforslaget som sagt ikke fået den form, vi ønskede det skulle have, men jeg skal ikke i dag vise nogen surhed derover. Vi er færdige med arbejdet, og nu drejer det sig om, at loven, når den er blevet vedtaget, kommer til at virke, således som det har været forudsætningen under hele behandlingen af lovforslaget.

Jeg tillægger den enighed, der er opnået mellem de fire store partier, megen værdi, idet jeg meget vel kan tænke mig, at den vil få betydning for lovens administration vil bidrage til, at der opstår en god forståelse mellem erhverv og administration, således at man i fællesskab kan bekæmpe vildskuddene i gensidig erkendelse af, at produktion og aktivitet absolut ikke bør bremses eller hemmes.

Jeg er nemlig overbevist om, at en sådan forståelse først og fremmest vil tjene forbrugernes interesser, fordi forbrugerne både er interesseret i beskyttelse mod udnyttelse

[Weikop.]

og sandelig også er interesseret i de fordele, der kan opnås ved en fornuftig tilrettelæggelse af produktion og omsætning.

Ved dette lovforslags fremkomst var der anledning til at gå nye veje og opstille nye linier, for når lovforslaget engang er vedtaget, hvad vi alle håber det bliver, er de vekslende prislove og skiftende beføjelser for administrationen forbi, og så er det en monopollov og ikke en prislov, der skal administreres. Der er den afgørende forskel på prislove og det nu foreliggende forslag til en monopollov, at dette sidste ikke giver nogen beføjelser til indblanding i forhold, hvor der i alle henseender er fri konkurrence, heller ikke når det drejer sig om priser eller avancer; det er iøvrigt den samme opfattelse, der er gjort gældende i prisloven af 1949, hvori det hedder, at hvor konkurrencen sikrer en fri prisdannelse, kan priserne ikke anses for urimelige. Jeg vil sige, at ligesom denne lov ikke gælder for Færøerne, gælder den ikke for frie konkurrenceforhold!

Monopoltilsynet får også den fordel fremfor priskontrolrådet og prisdirektoratet, at det skal arbejde efter en lov, der ikke skal til revision hvert år, og arbejdet må derfor kunne tilrettelægges på længere sigt, hvorved det formentlig også vil være lettere at komme ud af den gamle skure. Vi tager ikke bare et gammelt skilt, hvorpå der står priskontrolrådet, ned og sætter et nyt op, hvorpå der står monopoltilsynet. Dette er langt mere. Monopoltilsynet vil få færre medlemmer end priskontrolrådet, og også derved er det angivet, at krigstidens og efterkrigstidens reguleringer er faldet bort. Jeg kunne meget godt tænke mig, at monopoltilsynet fik andre lokaler end dem, priskontrolrådet og prisdirektoratet nu har, for derved også udadtil at markere det skifte, vi står overfor. Man ved jo meget vel, at vanens magt kan være stor. Har man igennem mange år forhandlet ved det samme bord, sætter man sig også i den samme stol, og udenforstående kan, selvom det er med urette, tro, at man er fastgroet både til stolen og i en bestemt tankegang.

Lovens administration er, således som det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen også har sagt det, ganske afgørende; vi kommer jo ikke uden om, at det drejer sig om en bemyndigelseslov, hvor et skøn i

visse tilfælde kan blive afgørende for meget store interesser, og netop derfor er den rette administration så vigtig. Der stilles meget store krav til ledelsen af monopoltilsynet, som selvsagt ikke må lade sig påvirke af stemningen, men alene må skønne på grundlag af de realiteter, der kommer frem ved monopoltilsynets undersøgelser. Den store og vidtrækkende betydning, der tillægges virkningerne af monopoltilsynets afgørelser, vil også fremgå af, at praktisk talt alle monopoltilsynets afgørelser vil kunne indbringes for ankenævn og domstole. Monopoltilsynets autoritet og omdømme vil selvsagt blive svækket, hvis for mange af dets afgørelser bliver underkendt ved ankenævn og domstole, og jeg nærer da det ønske, at det skal lykkes monopoltilsynet at afveje tingene sådan overfor hinanden, at der vil stå respekt om dets afgørelser, og at der i de sager, der indankes, vil være sådan tvivl tilstede, at også monopoltilsynet er interesseret i, at afgørelse træffes ved ankenævn eller domstole.

Det ligger — som det allerede er sagt — udenfor monopoltilsynets beføjelser at tage stilling til den fortjeneste, en virksomhed kan opnå ved salg eller produktion, hvis priserne, alle forhold taget i betragtning, må anses for rimelige, medens fortjenesten jo rent faktisk påvirkes, hvis monopoltilsynet kræver en urimelig pris nedsat, når dens urimelighed fremkommer ved, at omkostningerne eller avancen ikke kan anses for rimelige. Jeg er enig med det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen i, at også her er det afgørende, om prisen er urimelig. Det må være indlysende, at det er i alles interesse, at det incitament, der ligger i at opnå en højere fortjeneste ved at fremskaffe eller fremstille varer til rimeligere priser eller endog meget lavere priser, end de folk er i stand til, der ikke viser initiativ og virkelyst eller fattes gode ideer, ikke på nogen måde skal svækkes. Det kan også siges således, at hvis en virksomhed køber eller fremstiller varer til fordelagtigere priser, end andre gør det, skal virksomheden, forudsat at varerne sælges til en rimelig pris, også have fordel deraf; hvis prisen er rimelig, så er avancen som nævnt det også, uanset dens størrelse.

Fastsættelsen af nettoavancer har hidtil — har jeg lov til at sige — været et meget vanskeligt problem. Det fremgår tydeligt

[Weikop.]

af de oplysninger, der har stået til udvalgets rådighed. Det har ikke været muligt for alle brancher og virksomheder at finde frem til fælles kriterier, som giver begrebet „en rimelig nettoavance“ et koncist indhold, siges der. Ja, det er såre forståeligt. Mange forhold kan spille ind, og forholdene skifter. Rentebyrde, omkostninger og meget andet forrykkes. Jeg tror ikke, det er muligt at bestemme nettoavancer efter noget bestemt skema. Det gælder om at tage alle forhold i betragtning og finde frem til det rimelige. Det må i visse tilfælde bero på et skøn, men da et sådant skøn kan påankes, vil det, hvis der er usikkerhed, måske være muligt gennem nogle kendelser eller domme at få nogle retningslinier frem for den måde, hvorpå monopoltilsynet må være berettiget til at skønne.

Der er i lovforslaget angivet nogle retningslinier for fastsættelse af højestepriser eller -avancer, særlig med henblik på omkostningsberegning, og der står bl. a. noget, som er noget nyt, at risikoen også kan tages i betragtning. Det skulle være overflødigt at angive dette — det gælder vel også med hensyn til afskrivninger. Det skulle umiddelbart anses for overflødigt at angive, at man også kan tage hensyn til risikoen, for det forekommer vel næsten aldrig, at der ikke er risiko forbundet med produktion eller omsætning. Der er næsten altid risiko for tab på udestående fordringer, på varelagre, svigtende afsætning og meget andet; men ved påbegyndelse af fremstilling eller salg af nye og tidligere tildels ukendte varer, hvis afsætning er meget usikker — ganske simpelt fordi man ikke ved noget om, i hvilket omfang varen vil slå an — opstår der en risiko udover den almindelige, som der også bør tages hensyn til.

At ordet „afsætning“ har afløst ordet „forhandling“, skyldes, at det er mere dækkende, fordi omkostninger ved reklame på forskellig måde, herunder også ved at udøve propaganda for varerne på udstillinger f. eks., også bør tages i betragtning ved omkostningernes vurdering.

Det ville være fristende for mig at komme dybere ind på bestemmelserne om aftaler, salgspligt, bruttopriser og regler for skiltning, men da der allerede er sagt så meget herom, og da der i bemærkningerne er gjort

udførligt rede for de tanker, der ligger bag forslagene, skal jeg for mit vedkommende nøjes med at gøre nogle ganske få bemærkninger om disse ting.

Om bestemmelsen om, at man i givet fald kan påbyde mærkning og skiltning, vil jeg kun sige, at jeg håber, at det aldrig skal blive nødvendigt at anvende denne bestemmelse. Det skal vise sig, om mit håb går i opfyldelse. Efter at denne lov er vedtaget, må monopoltilsynet ophæve bestemmelser om skiltning, og så vil det blive interessant at se, om der da vil ske en ændring i forretningernes udseende eller der ikke vil ske noget; men skulle prisskiltning mod forventning helt eller delvis forsvinde, ja, så har man beføjelse til at imødekomme rimelige ønsker fra forbrugernes side om prisskiltning.

Det vil efter forslaget blive tilladt at træffe aftaler om bruttopriser og reklamer med bruttopriser, men ingen er altså forpligtet til at overholde sådanne bruttopriser, medmindre monopoltilsynet giver sin tilladelse hertil. Jeg kan meget vel se, at det er et indgreb overfor aftalefriheden, men jeg tror på den anden side, at der er åbnet en sådan adgang for monopoltilsynet til at tillade bruttopriser, at både ubillige forhold i konkurrencen i givet fald kan afbødes og hensigtsmæssig produktion og omsætning ikke hindres. Jeg håber, at man vil kunne administrere denne bestemmelse på rette måde, således at den ængstelse, som Industrirådet allerede har givet udtryk for med hensyn til denne bestemmelse, senere vil vise sig at være ubegrundet.

Salgspligten, der kan pålægges en virksomhed, har givet anledning til meget store betænkeligheder, men efter at det under arbejdet er klarlagt, at der har foreligget et par enkelte tilfælde, hvor konkurrencebegrænsningen har været så ubillig og i den grad til skade for den frie erhvervsudøvelse, at pålæg om salg ikke har kunnet anses for ubeføjet, og da salgspålæg ifølge forslaget nu kun kan gives under ganske særlige omstændigheder, altså når tungtvejende hensyn taler derfor, og da klage over et pålæg nu vil få opsættende virkning, har vi ment, at bemyndigelsen nu er blevet så afgrænset, at vi ikke har villet modsætte os bestemmelsen herom, selvom jeg skal

[Weikop.]

erkende, at vi har været meget betænkelige derved.

Efter disse bemærkninger om bestemmelserne vedrørende bruttopriser, salgspålæg og skiltning vil jeg føje til, at det bliver monopoltilsynets opgave under hensyn til de tanker, der ligger bag forslaget, at administrere loven på en sådan måde, at uheldige foreteelser hindres, og at der ikke slås noget i stykker for produktion og omsætning.

Det er åbenbart, at monopoltilsynet må kræve de oplysninger, der er nødvendige til belysning af de forhold, der er til undersøgelse; når der er foreslået en rettelse til paragraffen herom, er det, fordi monopoltilsynets skøn over, i hvilket omfang oplysninger kan anses for påkrævede, også kan gøres til genstand for prøvelse i ankenævnet eller ved domstolene. Jeg vil gerne i denne forbindelse minde om, at de oplysninger, der vil blive krævet, ofte vil belaste virksomhederne med et meget betydeligt arbejde, og derfor må kravet om oplysninger absolut ikke være større, end sagen nødvendiggør. Som man vil vide, har trustkommissionen krævet et utal af oplysninger; man har endog krævet oplysninger om forhold 40—50 år tilbage i tiden. Det siger sig selv, at dette kræver arkivarbejde, ja, ligefrem historiske studier, altså et både omfattende og kostbart arbejde. Der må ikke opstå en fornemmelse af, at der kræves oplysninger, som strengt taget ikke er nødvendige, og man må holde sig for øje, at det produktive må gå forud for det uproduktive. Det er vel bl. a. af den grund — det har i alt fald for mig været en af årsagerne — at det spørgsmål er blevet rejst, om trustkommissionen skal ophøre med sin virksomhed. Jeg er af den opfattelse, at trustkommissionens kommissorium, som er fastlagt i loven, er blevet forrykket i en sådan grad, at trustkommissionen også af den grund bør ophæves. Det kan efter min opfattelse ikke være meningen, at trustkommissionen nu skal fort-

sætte arbejdet på at udarbejde forslag til en monopollov, efter at denne monopollov er blevet vedtaget. Monopoltilsynet må med de erfaringer, det vil kunne indhøste under en permanent lov, være fuldt tilstrækkeligt, og det må kunne overflødiggøre trustkommissionens arbejde; denne kommission er vel heller ikke tænkt som en evighedskommission; den har jo allerede siddet i 6 år. Jeg skal ikke sige mere herom, udover at jeg er glad for, at spørgsmålet om trustkommissionens fremtid nu vil blive drøftet videre af de fire partier med den højtærede fungerende handelsminister, efter at ministeren har indhentet oplysninger om, hvilket arbejde der er i gang i trustkommissionen, kort sagt hvorledes arbejdet ligger. Jeg håber sandelig, at der kan opnås et tilfredsstillende resultat af disse forhandlinger.

Det er en meget betydningsfuld lov, der vil forlade folketinget, når dette lovforslag er vedtaget, en lov, hvis virkninger i nogen grad eller på visse punkter ikke er til at overskue. Derfor opstod den tanke, som det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen også var inde på, om ikke folketinget burde kunne få oplysninger om lovens administration gennem et udvalg, således som tilfældet har været med prislovens administration, hvorom man tidligere fik oplysninger i rigsdagens vareforsyningsudvalg. Man afstod herfra, fordi monopoltilsynets beretninger, således som det allerede er nævnt, efter lovforslaget vil blive tilstillet folketinget, og der vil da blive lejlighed til i folketinget at drøfte, hvorvidt loven virker efter sin hensigt. Jeg er helt overbevist om, at monopoltilsynet vil se med stor tilfredshed på, at man interesserer sig for dets beretning og dets virke, således at eventuelle misforståelser i folketinget i monopoltilsynets interesse vil kunne blive bragt ud af verden. Jeg for mit vedkommende vil love at følge monopoltilsynets virksomhed med stor og levende interesse.

Erhvervslivet vil formentlig snart få en monopollov af mere permanent karakter,

[Weikop.]

og det vil ikke undre mig, om erhvervenes organisationer ikke vil være særlig glade for det resultat, man her er kommet til, men jeg sætter alligevel min lid til, at erhvervene og erhvervenes organisationer vil erkende, at det er nødvendigt at have en lov, der er istand til at beskytte forbrugerne og sikre den frie erhvervsudøvelse her i landet. De store erhvervsorganisationer var helt enige med hensyn til deres stilling til det lovforslag, vi her behandler. Jeg håber, at der mellem de samme organisationer også vil være enighed om at arbejde med den nye monopollov på en sådan måde, at den dels hindrer misbrug, dels, som jeg tidligere har sagt, ikke hemmer, men fremmer omsætningen og produktionen.

Bertel Dahlgard: Jeg synes — hvad også andre ordførere har givet udtryk for her i dag — at forhandlingerne og arbejdet i udvalget angående monopollovgivningen kan stå som et eksempel på en saglig behandling af et vanskeligt lovgivningsområde, og jeg synes, at der fra alle sider er ydet værdifulde bidrag til det resultat, der nu foreligger.

Jeg vil endvidere udtrykke det radikale venstres tilfredshed med, at det er lykkedes at nå til enighed om den betænkning, der nu foreligger for folketinget. Det er min tro, at også erhvervslivet kan modtage denne lovgivning med tilfredshed. Den giver samfundet et værn imod, at enkeltvirksomheders og aftalers monopoler eller konkurrencebegrænsninger øver magtmisbrug overfor forbrugere og overfor anden erhvervsvirksomhed, men samtidig anerkender den berettigelsen af aftaler, der ikke har en sådan samfundsskadelig virkning. Den tilsigter, at det kommende monopoltilsyn i sin virksomhed kan bidrage til fremme af effektivitet og rationalisering indenfor produktionen og omsætningen. Den kommende lov har efter mit skøn al mulighed for at værne sund erhvervsfrihed.

Efter den omfattende gennemgang af ændringsforslagene, der allerede har fundet sted, skal jeg ikke sige meget om de enkelte ændringer. Jeg understreger, at lovens formålsparagraf og afgrænsningen af lovens virkeområde giver et klart udtryk for, at monopoltilsynets beføjelser omfatter alle

tilfælde, hvor konkurrencen er begrænset på en sådan måde, at virksomheder øver eller kan øve en væsentlig indflydelse på pris-, produktions-, omsætnings- eller transportforhold, hvadenten denne begrænsning skyldes selve den magtstilling, som enkeltvirksomheder eller aftaler åbenlyst eller tilsløret medfører, eller den skyldes en særlig magtstilling skabt af offentlige restriktioner.

Med hensyn til bestemmelsen i § 11, den nye § 10, vedrørende fastsættelse af mindstepriser ved videresalg i efterfølgende omsætningsled tror jeg, det er lykkedes at finde en form, der fornuftigt administreret af monopoltilsynet vil kunne bringe hele dette spørgsmål ind i det rigtige leje på grundlag af en saglig vurdering af berettigede hensyn både overfor forbrugerne og erhvervslivet.

Om loven som helhed gælder det jo, at erfaringerne gennem lovens praktisering vil give materiale til vurdering af, i hvilket omfang vi nu har truffet det rette; det gælder ikke mindst på det særlige område, jeg her nævnte, hvor der i betydelig grad betrædes nye veje. Kommende tider må så skønne herover og dermed over, hvad der eventuelt vil være at rette på grundlag af de indhøstede erfaringer.

Ændringsforslaget om, at lovforslagets § 10 med forbudet mod eksklusivaftaler bortfalder, betyder selvfølgelig også en væsentlig ændring af forslaget; men vi bevæger os her på et område, hvor prismyndighedernes og domstolenes praksis har afstukket en linie for indgreb overfor eksklusivaftaler, der også fremover gør dette område til velkendt terræn.

Under forhandlingerne i udvalget har spørgsmålet om adgang til at påbyde mærkning og skiltning været genstand for en del forhandling. Det er et område, som man ikke mindst i husmoderkredse og husmoderorganisationer har lagt vægt på. Fra erhvervene har man stærkt fremhævet, at der indenfor de brancher, hvor en sådan mærkning og skiltning har særlig betydning, er en stigende forståelse af, at det er i forretningernes egen interesse at foretage en sådan mærkning, idet kunderne foretrækker de forretninger, der således har åbne priser.

Ændringsforslag nr. 17 vil nu sætte denne opfattelse på prøve, idet den nye bestemmelse begrænser monopoltilsynets bemyn-

[Bertel Dahlgaard.]

digelse til at give pålæg til de områder, hvor en frivillig prismærkning ikke finder sted i rimeligt omfang. Forslagets bestemmelse om bemyndigelse til at påbyde mærkning med oplysning om varens sammensætning, mål og vægt bortfalder efter ændringsforslaget, men jeg gør opmærksom på, at det i bemærkningerne begrundes med, at spørgsmålet har en naturlig tilknytning til arbejdet i kvalitetsmærkningskommissionen, hvor en dybere behandling af hele dette vigtige område finder sted.

Jeg er meget tilfreds med ændringsforslagene nr. 21 og 22 og den dertil knyttede bemærkning, der så godt, som det er muligt, sikrer en sagkyndig sammensætning af ankenævnet og understreger, at ankenævnets sammensætning må være en sådan, at det af alle kan betragtes som uvildigt og uafhængigt.

Spørgsmålet om den siddende trustkommissions fortsatte virksomhed har været nævnt her, og det kan være rimeligt, at der finder overvejelser sted i så henseende, og at der bliver lejlighed til at drøfte sagen med den højtærede minister. Jeg går dog ud fra, at der vil være enighed om, at kommissionen gør sit arbejde færdigt med hensyn til de brancher og erhvervsområder, hvor der allerede er gjort et betydeligt forberedende arbejde, ligesom der selvfølgelig kan være enkelte områder, hvor en belysning af den bestående faktiske tilstand kan være særlig ønskelig — det kan jo kun være i alles interesse.

Må jeg til slut udtale håbet om, at forholdene indenfor erhvervslivet må udvikle sig således, at der gives monopoiltilsynet mindst mulig årsag til indgriben. Jeg gjorde i fjor her i tinget opmærksom på, at den norske handelsstand overvejede at oprette en slags ankenævn indenfor sin egen kreds med den opgave at bidrage til en selvsanering med hensyn til konkurrencebegrænsende aftaler. En redegørelse for visse svenske forhold vedrørende kontrollen med konkurrencebegrænsende aftaler findes i betænkningen som underbilag til bilag 13. Her omtales, som det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) allerede har nævnt, en sådan selvsanerende virksomhed indenfor Sveriges erhvervsliv; redegørelsen belyser udviklingen i den holdning, det

svenske næringslivs organisationer har indtaget overfor konkurrencebegrænsninger. En gengivelse af de oplysninger, der her findes, således som det ærede medlem fremsatte den, tror jeg burde vække mere end almindelig opmærksomhed herhjemme. Jeg tror, det ville være lykkeligt, om udviklingen her i Danmark kunne få et lignende forløb. Næringslivet må selvfølgelig ønske, at staten griber mindst muligt ind i dets frihed, men det nås jo kun ved, at erhvervslivet selv giver begrebet frihed det rette indhold, og det bedste værn for et frit samfundssystem — det tror jeg alle vil erkende — er, at erhvervslivet selv overvåger, at friheden ikke misbruges.

Idet jeg kan slutte mig til det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens udtalelser om udvalgsforhandlingernes gode forløb, skal jeg anbefale de af udvalget stillede ændringsforslag.

Tholstrup: Efter vedtagelsen af de stillede ændringsforslag og lovforslaget får vi nu en monopollov, som hverken hindrer pris-aftaler eller anden sammenrotning mod publikum, eller som giver erhvervsfrihed, et mærkeligt amfibium, der hverken hører hjemme i den grå virkelighed på landjorden eller nærmer sig de høje idealer over vore syndige hoveder, men bedst kan sammenlignes med en pilrædder plimsoller, på hvilken hverken skipperen eller passagererne har noget håb om at nå næringsfrihedens forjættede land med konkurrenceprægede priser på alle varer og tjenester.

Loven vil komme til endnu en gang at fastslå, at der er meget lidt forskel på de fire gamle partiers synspunkter, og at de har samme mangel på tro på frihed, hvad enten de tilhører et liberalt eller et socialistisk parti. Man har indtryk af, at der er taget for meget hensyn til interesser både ved lovforslagets fremsættelse og ved dets videre behandling i udvalget. Og helt tragikomisk virker forslaget på baggrund af de i den sidste uge vedtagne love om omsætningskatter, som udelukkende har til formål at hæve priserne på livsforbrødenheder, fordi man anser de nuværende priser for at være for lave i forhold til købekraften. Folk, som har været borte fra landet og kommer hjem på ferie, vil, hvis de får kendskab til det, vi her har foretaget os i det sidste

[Tholstrup.]

par uger, stille det spørgsmål, om vi da er blevet helt forrykte.

Jeg har et par enkelte bemærkninger til ændringsforslagene og lovforslagets paragraffer.

I det oprindelige forslags § 1 var ordene „at sikre de bedst mulige vilkår for den frie erhvervsudøvelse“ sat først, men i ændringsforslaget, nr. 2, til denne paragraf er de sat sidst. Det er ikke nogen forbedring; det er efter vor mening at vende op og ned på det, idet man efter ændringsforslaget giver udtryk for, at det væsentlige er at øve kontrol med monopoler, medens det oprindelige forslag gav udtryk for, at det væsentlige var at sørge for, at der var muligheder for fri erhvervsudøvelse. Vi kan derfor ikke godtage denne ændring som en forbedring.

Jeg kommer så til ændringsforslag nr. 6 til § 4. Hvad § 4 angår, er både lovtekst og bemærkninger uklare. Det er især et spørgsmål, om det er nødvendigt med 14 medlemmer af rådet. I kontrolrådet efter loven af 1937 var der kun 9 medlemmer. Jeg anser det for et tilbageskridt at have så mange med i udvalget; det medfører blot, at der bliver repræsenteret så mange flere interesser, og det er det, jeg tror skader. Det var bedre med et mindre udvalg.

Jeg vil gerne spørge den højtærede minister, om det ikke var bedre med et udvalg på ikke over 9 medlemmer. Selvfølgelig står der „indtil 14 medlemmer“, så det står måske ministeren frit at nøjes med 9. Men som sagt, jeg vil gerne have en udtalelse fra ministeren først om nødvendigheden af de 14 medlemmer og dernæst om muligheden for at nøjes med 9.

Ifølge § 5 i det oprindelige forslag varetages rådets daglige forretninger af direktoratet. Der kan også være grund til at spørge, om dette er nødvendigt. Efter loven af 1937 varetages kontrolrådets daglige forretninger af et sekretariat, der ledes af en kontorchef. Kan vi ikke nøjes med det? Det var jo noget billigere.

Efter ændringsforslag nr. 7 til § 6 er det temmelig uklart, hvilke aftaler der skal anmeldes på eget initiativ og hvilke efter påkrav. Det synes, som om det nye stk. 2 også overflødiggør det oprindelige forslags stk. 1.

I lovforslagets § 7, stk. 2, bør udgå „herunder ændringer i anmeldte priser, avancer, rabatter og kvoter m. v.“. Det er nemlig meningsløst at bevare specifikationen af former for ændringer, når specifikationen ikke foretages i forbindelse med karakteristikken af de aftaler, der skal anmeldes.

Ændringsforslagene nr. 11 og 12 gør efter min mening lovforslaget ringere, idet der i det oprindelige forslag i overskriften til kapitel IV tales om forbud, medens man med ændringsforslagene kommer væk fra forbudstanken og går over til kontrol med monopoler. Det er altså hele tiden dette, at man accepterer tanken om monopoler og aftaler om konkurrencebegrænsninger, medens det egentlig burde være sådan, at man hindrede monopoler. Selvom jeg erkender, at adskillige af ændringerne har en vis udrensende karakter, som vil være til gavn, mener jeg stort set ikke, at ændringsforslagene, i hvert fald ikke ændringsforslagene nr. 11, 12 og 13, er forbedringer.

Jeg vil gerne vide, hvad den højtærede minister mener med „håndhæves“ i ændringsforslag nr. 13 til § 11. Dette ord bruges på dansk ellers praktisk taget udelukkende i forbindelse med udøvelsen af offentlig myndighed. Paragraffen vil give anledning til en mægtig administration, hvis alle mærkevarerpriser og ændringer heri skal godkendes. Medens det ifølge det oprindelige forslag var forbudt at fastsætte mindstepriser, skal det nu være tilladt, forudsat at disse priser godkendes. Det er det, jeg mener vil kræve en meget stor administration, og begge dele er lige forkerte. Paragraffen burde udformes således: „Aftaler, vedtagelser og bestemmelser, der fastsætter mindstepriser eller -avancer ved videresalg i efterfølgende omsætningsled, kan ikke gøre krav på beskyttelse ved domstolene“. Altså samme regel, som gælder for ikke anmeldte aftaler.

I ændringsforslag nr. 14 til § 12 bør stk. 2 helt udgå. Dette stykke er nemlig selvmodsigende. Hvis der er anden virksomhed i branchen, der arbejder på teknisk og kommercielt hensigtsmæssig måde, er det vel tvivlsomt, om der overhovedet kan siges at foreligge konkurrencebegrænsning.

Om ændringsforslag nr. 16 til § 13 og denne paragraf vil jeg sige, at jeg anser § 13 for farlig for den frie næring, da den

[Tholstrup.]

giver monopoltilsynet bemyndigelse til både at pålægge salgspflicht og fastsætte maksimalpriser. Selvom det i bemærkningerne til ændringsforslaget hedder, at beføjelsen må udøves med den største varsomhed, er det alligevel altfor risikabelt at give en sådan beføjelse.

Under første behandling fremdrog jeg det for landet uheldige mejeriproduktmonopol, som gennem letsindige langtidsaftaler unddrager landbruget store eksportindtægter, et tab, som anslås alene for i år til op imod 100 mill. kr.

I bilag 4 til betænkningen siger formanden for Andelsudvalget, Søren Overgaard, at det ikke tjener noget rimeligt formål at ville gennemtvinge en konkurrence mellem danske eksportører. Det har man åbenbart lyttet noget til, idet den ærede ordfører for udvalget sagde, at ifølge § 6 vil der ikke blive skredet ind overfor eksportvirksomheder m. v. Nu kan det godt være, at det ikke er helt rigtigt forstået, men jeg kan i hvert fald ikke se, at monopoltilsynet kan tillade noget sådant som det, der fandt sted overfor ostefabrikken Kavli, hvor det ligefrem blev forbudt visse mejerier at levere råvarer til denne ostefabrik, og tillade, at disse organisationer bestemmer, at alle landbrugsprodukter skal gå igennem organisationerne. Det er ikke muligt for et enkelt andelsmejeri i dag at gå ud af ringen uden at påføre sig selv store tab ved at miste retten til fonds og andre indbetalinger. Derfor bør vi af den højtærede handelsminister have at vide, om det stadig er tanken at tolerere sådanne overgreb af de store organisationer mod de små organisationer eller mod enkeltpersoner.

Da ændringerne ikke gør lovforslaget væsentlig bedre og på visse områder ringere og navnlig ikke tager hensyn til vore tidligere fremførte krav om næringsfrihed, vil vi finde det formålstjenligt at tage det forbehold, at vi ved tredie behandling vil stille vort den 13. januar 1954 fremsatte lovforslag om oprettelse af et næringsfrihedsråd som ændringsforslag til hele lovforslaget.

Et næringsfrihedsråd vil bl. a. få til opgave at påvise sådanne forhold, som hindrer eller hemmer etableringsfriheden, idet vi anser en let adgang til nyetablering især

for ungdommen for et af de vigtigste midler til at få konkurrenceprægede priser. En række af de gældende love, som er gennemført efter 1932 og især efter 1940, har direkte stillet sig i vejen for oprettelse af nye virksomheder og derved hindret den nødvendige blodfornyelse i landets næringsliv med det resultat, at for høje priser og avancer opretholdes på en lang række varer til skade for en sund udvikling og for reallønnen.

Ja, med disse ord kan jeg desværre ikke tilsige støtte hverken til ændringsforslagene eller til lovforslaget, som det foreligger. Jeg beklager, at de såkaldte liberalistiske partier har kunnet gå med til en sådan lovgivning, som hemmer den naturlige, sunde udvikling, der netop kunne give konkurrenceprægede priser og et sundt erhvervsliv.

Økonomi- og arbejdsministeren (Krag):

Med en blanding af tilfredshed og skuffelse har jeg for mit vedkommende fulgt forhandlingerne i det nedsatte udvalg frem til den anden behandling, der her finder sted. Det er klart, at meget af det, der her er opnået, må vække tilfredshed. Vi har, som der er blevet gjort opmærksom på fra forskellig side, i stedet for skiftende krisebetonede prislovsbestemmelser fået en varig monopollov. Jeg tror også, at vi trods de mangler, denne lov måtte have, må erkende, at der er sket et stort fremskridt, og at vi har fået midler til på betryggende måde at værne mod urimelige og skadelige virkninger af monopoler, aftaler, konkurrencebegrænsninger m. v. En anden ting, man må være tilfreds med, er, at den betænkning, der er afgivet, og de ændringsforslag, der er stillet, er tiltrådt af alle de fire store partier. Man kan næppe se bort fra, at en så bred tilslutning vil få indflydelse på den modtagelse, loven vil få hos erhvervslivet.

Jeg er også glad for, at man på mange og betydende punkter har fulgt det oprindelige forslag, men samtidig kan det ikke nægtes, at det giver anledning til nogen skuffelse, at man på visse punkter har fraveget det oprindelige forslag.

Jeg skal ikke gå stærkt i enkeltheder med hensyn til de enkelte paragraffer; det har udvalgets ordfører og de forskellige partiordførere jo allerede gjort.

Jeg tror, at den største forringelse, der er sket, er, at lovforslagets § 10 er faldet ud,

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

den paragraf, som indeholdt forbud mod eksklusivaftaler, boykot, ydelse af særrabat, særpriser, bonus o. s. v. Jeg finder, at der her er tale om en væsentlig forringelse af det oprindelige forslag, idet netop sådanne aftaler, vedtagelser og bestemmelser vil kunne virke særlig konkurrencebegrænsende og hemmende for den erhvervsfrihed, som det iøvrigt er lovens formål at fremme. Man må så håbe, at det værn mod misbrug i denne henseende, som udvalgets betænkning henviser til, nemlig monopoltilsynets almindelige beføjelser efter lovens bestemmelser og den praksis, der på grundlag af almindelige retsgrundsætninger har udviklet sig ved domstolene, vil vise sig tilstrækkeligt effektivt overfor eksklusivaftaler m. v.

Jeg tror, at den vigtigste nydannelse i den kommende lov er den foreslåede bestemmelse vedrørende det, vi populært kalder de faste bruttopriser, de faste bruttoavance, bestemmelsen om, at aftaler, vedtagelser og bestemmelser, der fastsætter mindstepris eller mindsteavance, ved videre salg i efterfølgende omsætningsled ikke må håndhæves, medmindre monopoltilsynet har godkendt de pågældende aftaler m. v.

Det ærede medlem hr. Tholstrup spurgte, hvad der var meningen hermed. Meningen må jo være at fastslå, at sådanne bestemmelser eller aftaler, så længe tilsynets godkendelse ikke foreligger, kun vil være vejledende. Det vil sige, at håndhævelse af faste bruttopriser kun undtagelsesvis kan finde sted. I betænkningen er angivet en række eksempler på vægtige grunde, der kan medføre, at monopoltilsynet kan godkende aftaler om faste bruttopriser, men det må være en selvfølge, at monopoltilsynet ved behandlingen af disse sager skal lægge hovedvægten på spørgsmålet om, hvorvidt der i de pågældende tilfælde vil kunne spares omkostninger og opnås billigere priser, hvorimod snævrere forretningsmæssige interesser må træde i baggrunden.

Ændringsforslagene nr. 14 og nr. 16 rummer de beføjelser, der foreslås tillagt monopoltilsynet med henblik på imødegåelse af skadelige virkninger af konkurrencebegrænsende forhold. Jeg er ked af, at det ikke har været muligt at bevare forslaget bestemmelse om indskriden over-

for forhold, der kan medføre urimelig for tjeneste, men at der nu alene anføres urimelige priser og forretningsbetingelser. Imidlertid må vi slå fast, at hensigten hermed, som det er anført i betænkningen, og som det er understreget af flere af de ærede medlemmer her i dag, alene er at forenkle affattelsen og ikke at røre ved bestemmelsernes realitet. I denne forbindelse kan jeg også pege på, at den af udvalget nu tiltrådte formulering er i overensstemmelse med formuleringen i den gældende pris-aftalelov, og at man i praksis ikke kan være i tvivl om, at såfremt avancen er urimelig, vil prisen også være det, en betragtning, der ligeledes er anført i betænkningen i bemærkningerne til ændringsforslag nr. 2.

Det er en forringelse, at vi må give afkald på den oprindeligt foreslåede bestemmelse om, at monopoltilsynet er berettiget til at tage virksomhedens hele økonomiske stilling i betragtning i de tilfælde, hvor omkostninger og avance for den enkelte vare eller ydelse ikke kan bedømmes med tilstrækkelig sikkerhed. Det mildner dog, at udvalget i betænkningen netop har peget på, at i tilfælde, hvor omkostningerne i en virksomhed ikke med rimelig sikkerhed kan fordeles på de enkelte varer, skal dette ikke udelukke tilsynet fra at skønne over rimeligheden af prisberegningen for hver enkelt vare.

Bestemmelsen i § 13, stk. 3, om, at der i visse tilfælde kan pålægges en virksomhed leveringspligt, er til gengæld et væsentligt fremskridt i forhold til den tidligere lovgivning på dette område. Selvom det er en selvfølge, at denne beføjelse må udøves med stor varsomhed, mener jeg, dens medtagelse i loven er bydende nødvendig overfor de mest grelle tilfælde af boykot. Når det ikke har været muligt at gennemføre det oprindelige forslag om mærkning eller skiltning med pris, sammensætning, vægt eller mål, finder jeg, det er af stor betydning, at monopoltilsynet, som det nu vil blive tilfældet, dog får mulighed for at foreskrive mærkning eller skiltning med pris på nødvendige forbrugsvarer, for hvilke der indenfor den vedkommende branche ikke i rimeligt omfang finder en sådan mærkning eller skiltning sted.

Den ærede ordfører for det konservative parti (Weikop) var inde på spørgsmålet om

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

trustkommissionens fortsatte arbejde, og jeg er enig i, at det er rimeligt, at jeg nu tager en forhandling med trustkommissionens formand og derefter tager spørgsmålet om kommissionens fortsatte arbejde op til forhandling med repræsentanter for de fire udvalgsberettigede partier. Jeg mener ligesom den ærede ordfører for det radikale parti (Bertel Dahlgaard), at det må være rimeligt, at kommissionen får lejlighed til at gøre det arbejde færdigt, som den er i gang med eller har planlagt. Jeg forstår det i det hele taget ikke helt, hvis interessen skulle være forsvundet for det dybtgående undersøgelsesarbejde, der finder sted i kommissionen med det formål at finde frem til, hvor der måtte foreligge hindringer for den fri konkurrences udøvelse.

Ordføreren for retsforbundet, det ærede medlem hr. Tholstrup, rettede en række spørgsmål til mig, hvoraf jeg tror at jeg allerede i det foregående har besvaret de fleste. Det ærede medlem var meget utilfreds med den nye formålsparagraf. Jeg tror ikke, at den ændrede rækkefølge af elementerne i den paragraf kan tillægges nogen som helst selvstændig betydning.

Det ærede medlem spørger, om det er nødvendigt med 14 medlemmer i rådet, om man ikke kan nøjes med 9. Jeg vil heroverfor gøre opmærksom på, at udvalget i bemærkningerne til ændringsforslag nr. 6 til § 4 fremhæver en række organisationer, der efter udvalgets mening bør repræsenteres i rådet, og når dette er tilfældet og man desuden skal have et lige så stort antal af organisationer og erhvervsvirksomheder uafhængige medlemmer, for at der kan være balance i tilsynet, og for at de særlige interesser, det ærede medlem var interesseret i at bekæmpe, ikke kunne få nogen overvægt, så tror jeg ikke, det er muligt at nøjes med et mindre antal medlemmer end de 14, der her regnes med.

Det ærede medlem var interesseret i forholdet til eksportvirksomhederne. Her kan jeg oplyse, at landbrugets salgsorganisationer allerede i begyndelsen af 1950 måtte anmelde og registrere deres aftaler i henhold til prislovens bestemmelser. Derefter fandt der en række forhandlinger sted mellem organisationerne og handelsministeriet, landbrugsministeriet og priskontrolrådet, hvor-

ved der opnåedes en foreløbig ordning vedrørende organisationernes pligt til at meddele oplysning til priskontrolrådet. Organisationernes virksomhed udadtil falder udenfor prismyndighedernes rådighedsområde, men virksomheden på hjemmemarkedet følges af priskontrolrådet, og det kommende monopoltilsyn må i henhold til den nye lov formentlig på tilsvarende måde følge det såkaldte Aarhuskontors virksomhed.

Jeg skal til slut sige, at jeg helt kan tiltræde alle de rosende udtalelser, der er faldet her i dag overfor det saglige arbejde, der er udført i udvalget, og jeg vil også gerne takke udvalget og ikke mindst udvalgets formand for det udførte arbejde. Dernæst vil jeg under henvisning til de bemærkninger, jeg isøvrigt har gjort, takke partierne for tilslutningen ud fra den overbevisning, at Danmark nu får en tidssvarende monopollov til afløsning af krigstidslovgivningen. Jeg er overbevist om, at loven er et fremskridt, og at den administreret på den rette måde vil vise sig at være til gavn for både forbrugerne og samfundet som helhed.

Det ærede medlem hr. Weikop var inde på, om det ikke ville være godt, om priskontrolrådet, der nu omdøbes til monopoltilsynet, blev forsynet med nye lokaler, nye borde og nye stole. Jeg ved ikke, hvor afgørende bordene og stolene og lokalerne er. Det afgørende er vel nok de mennesker, der sidder på stolene og forhandler ved bordene, men dette med lokaliteterne skal ikke være noget afgørende for mit vedkommende. Vigtigere end det symbolske heri tror jeg imidlertid det er, at den nye lovs gennemførelse kommer til at betyde, at en ny og friskere konkurrenceånd kommer til at præge de dele af vort erhvervsliv, der har trængt til et frisk pust i så henseende.

Weikop: Jeg vil kun gøre nogle ganske få bemærkninger i anledning af den højtærede ministers redegørelse for, hvorledes den højtærede minister forstod loven. Jeg tror ikke, der er nogen større uoverensstemmelse mellem det, der isøvrigt er sagt fra denne talerstol, og det, den højtærede minister sagde, men der er blot et punkt, jeg gerne vil have lov at slå fast, således at der ikke skal opstå nogen misforståelse, og det er med hensyn til priserne. Der har været

[Weikop.]

enighed om, at når en pris er rimelig, så kan avancen ikke være urimelig. Det vil jeg gerne understrege, for at der ikke skal opstå nogen misforståelse.

Så vil jeg gerne gøre nogle ganske enkelte bemærkninger om trustkommissionen. Den højtærede minister sagde — sådan forstod jeg ministeren — at han ikke rigtig kunne forstå, at den interesse, der tidligere havde været for denne kommission, var forduftet. Jeg kan dårligt tænke mig, at den højtærede minister hermed sigtede til det konservative folkeparti. Der *har* hidtil været interesse for trustkommissionen, men vi mener som sagt, at nu skulle dette arbejde være færdigt. Så siger den højtærede minister: ja, men man må også se på det arbejde, der er planlagt. Ja, hvis man skal se på, hvad der er planlagt, kan man komme meget langt ud; det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard var også inde på, at man skulle være enig om at gøre det arbejde, der var i gang, færdigt. Jeg vil vente med at tage stilling hertil, indtil oplysningerne foreligger. Med andre ord, jeg vil ikke i dag erklære mig enig i noget. Jeg har sagt, at hvis man er ved at tilendebringe et arbejde, som man er kommet langt ind i, skal man naturligvis ikke kaste godt arbejde overbord, men jeg vil som sagt gerne vente med at tage stilling hertil.

Nu, da trustkommissionen er blevet drøftet og der er en sådan enighed tilstede, kan jeg dog ikke lade være at sige, at jeg kunne have ønsket, at der også havde været enighed om, at kommissionen skulle ophøre. Jeg kan minde om, at spørgsmålet har været fremme mange gange før. Jeg minder om, at i debatter, jeg har haft med det ærede medlem hr. Rager som ordfører for det radikale venstre, har vi så sandelig drøftet trustkommissionen. Jeg har her et citat fra den 28. oktober 1952, hvoraf det fremgår, hvordan det radikale venstre så på trustkommissionen, idet jeg går ud fra, at når det ærede medlem hr. Rager var ordfører, gav han udtryk for sit partis stilling. Det findes i folketingets forhandlinger 1952—53, sp. 398. Det ærede medlem hr. Rager sagde:

„Lad os blive fri for al den megen videnskab, lad os blive fri for alt det skrivebordsarbejde, lad os prøve på at

tage nogle mennesker, der forstår nerven i de virksomheder, der er genstand for undersøgelse. Tag nogle fornuftige praktiske mennesker ind, tal med dem, bed dem være med til at skrive det, blive enige om, hvad der skal stå. . . . Men lad os få folk, der virkelig forstår det hele, udover at de har gået og læst på et universitet og prøvet på kontorer at udforme tanker i paragraffer. Andre steder er man mere fornuftig på dette område.“

Så vidt det ærede medlem hr. Rager, der også dengang og flere gange har sagt, at der må ske noget på dette område. Jeg er temmelig sikker på, at vi også her når til enighed. Det skulle i hvert fald glæde mig, om vi kunne opnå enighed om, at der skal ske en fornuftig afvikling af trustkommissionens arbejde.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Jeg har ikke undersøgt, hvad der til skiftende tider eller af forskellige medlemmer er sagt om trustkommissionens virksomhed, arbejde og personer. Derimod erindrer jeg, at trustkommissionens sammensætning og det kommissorium, der er givet den, er tiltrådt af det ærede medlem hr. Weikop og hans parti. Iøvrigt synes jeg, det ærede medlem skulle følge den linie, han også selv antydede, at når der er påbegyndt et betydeligt arbejde på det ene eller det andet område, gør man dette arbejde færdigt.

Tholstrup: Jeg kan stadigvæk ikke se, at det skulle være nødvendigt at have 14 medlemmer i rådet; med 9 medlemmer kunne alle hovedorganisationerne blive repræsenteret foruden jurister og andre, som særlig skal varetage samfundets interesser.

Men tilbage til spørgsmålet om mejeriproduktmonopolet. Når aftalerne har måttet anmeldes, hvordan kan det så gå til, at Aarhuskontoret er i stand til at tvinge de små smelteostfabrikker, som er i konkurrence med Kavli, til mod deres egen vilje at gå ind under et fællesskab? Hvorledes kan det gå til, at man med udsigt til succes kan opfordre til boykot overfor det kapitalstærke Kavli, således at der kun ved landbrugsministerens indgriben blev opnået en ordening? Vil det sige, at dette monopol-

[Tholstrup.]

tilsyn ikke helt virker efter sin hensigt, siden man alligevel kan bruge monoopolet mod de små?

Økonomi- og arbejdsministeren (Krag): Heller ikke jeg tror, at der er nogen uenighed mellem det ærede medlem hr. Weikop og mig med hensyn til fortolkningen af loven, og jeg kan i hvert fald for den paragrafs vedkommende, det ærede medlem hentydede til, helt henholde mig til betænkningens bemærkninger til ændringsforslag nr. 2, hvor der står, at udtrykket „urimelige priser og forretningsbetingelser“ foreslås anvendt udfra den betragtning, at såfremt avancen er urimelig, vil prisen også være det. Det synes jeg er fuldstændig klart.

Spørgsmålet om trustkommissionen må vi vende tilbage til, sådan som det nu engang er aftalt. Men skal man gå tilbage i historien, var det det konservative folkeparti, der indirekte — muligvis mod sin vilje — var årsag til, at trustkommissionen blev nedsat, idet partiet var meget ivrigt for at få foretaget en undersøgelse vedrørende Margarine-Compagniets forhold. Jeg fandt da, at når man alligevel skulle undersøge dette spørgsmål, var det bedre samtidig at få foretaget en grundig undersøgelse af monopolforekomster på alle andre områder. Takket være, at vi således fik nedsat trustkommissionen, nåede vi frem til det trustlovsforslag, som i dag er til anden behandling, og som forhåbentlig snart bliver lov; forsåvidt skylder vi allesammen det konservative folkeparti megen tak.

(Kort bemærkning).

Weikop: Ja, det havde egentlig ikke været nødvendigt for mig at bede om ordet, for den højtærede minister sluttede sin tale med at sige, at man skyldte det konservative folkeparti tak, fordi der i sin tid blev nedsat en trustkommission. Den højtærede ministers første udtalelser stemte ikke overens med hans slutning, som gav udtryk for det, jeg gerne ville have frem.

Den højtærede minister sagde, at vi var meget interesserede i at få undersøgt monopolspørgsmålet; det er rigtigt. Men den højtærede minister har også tydeligt og klart sagt, at det foreliggende lovforslag bygger på trustkommissionens arbejde. Vi får altså det, vi gerne ville have, nemlig en lov mod monopol, og det er udfra den betragtning, vi mener, at trustkommissionen skal ophøre.

(Kort bemærkning).

Tholstrup: Jeg beklager, at jeg ikke fik svar på spørgsmålet om, hvorledes det stadigvæk kan tillades, at det måske allerstørste monopol, vi har, terroriserer de små virksomheder.

Jeg bliver nødt til yderligere at læse et par linier af det, Søren Overgaard siger i betænkningens bilag 4:

„Tværtimod må det være i hele landets enige interesse, at eksporterhvervene får frihed til at gennemføre de fornødne regulerende foranstaltninger uden unødige hindringer fra myndighederne.“

Det vil altså sige, at når bare organisationen er tilstrækkelig stor og stærk, kan den sige: hold fingrene væk, vi skal nok ordne vore egne sager. Er der nogen af vore små medlemmer, der ikke vil være ordentlige, skal vi nok selv bestemme farten; regeringen skal holde sig væk, for det er os, der hjembringer valutaen — eller hvilke argumenter organisationerne nu har fremført for at slå fast, at de er så store, at dem er der ingen der tør gøre noget.

Økonomi- og arbejdsministeren (Krag):

Den taknemlighed, jeg gav udtryk for med hensyn til det konservative folkepartis politik i denne sag, skal nu ikke tages altfor bogstaveligt. Jeg er ikke sikker på, at det konservative folkeparti, da det i sin tid stillede forespørgslen om Margarine-Compagniet, var så vidtskuende, at det sigtede frem mod det, vi er nået til i dag. Jeg tror, mange andre har hjulpet til — og til tider hjulpet meget kraftigt til. Mine udtalelser

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

skal ikke være noget forsøg på at fremkalde uenighed om en sag, der iøvrigt er enighed om, og jeg skal ikke gøre flere bemærkninger derom.

Med hensyn til landbrugets salgsorganisationer tror jeg egentlig, at den redegørelse, jeg gav, da jeg først havde ordet, helt klarlægger forholdene. Kavlisagen ser jeg ikke nogen særlig grund til at drøfte; den er stillet i bero, og der er ved indgreb fra myndighedernes side tilvejebragt sådanne forhold, at den boykot, det ærede medlem omtalte, er bragt til ophør. Det resultat må også det ærede medlem kunne være tilfreds med.

(Kort bemærkning.)

Tholstrup: Ja, det er rigtigt, at Kavlisagen blev bragt i orden, men det var, fordi der stod en kapitalstærk organisation bag. Men hvordan med de små, der blev tvunget ind i ringen? De fik ingen beskyttelse. Nu har vi hørt, at man har undersøgt sager både 40 og 50 år tilbage i tiden. Var det så ikke en idé, at monopoltilsynet undersøgte det, der er sket for bare et enkelt år siden i denne sag, for at få konstateret, om de pågældende ønskede at komme ud igen og blive frie mennesker, som de var det, inden de blev tvunget ind under hovedorganisationen?

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1, lovforslagets titel, således ændret, ændringsforslag nr. 2, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 3 og ændringsforslag nr. 4 samt § 2, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5 betragtedes som vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 1.

§ 3, således ændret, ændringsforslag nr. 6, § 4, således ændret, § 5, ændringsforslag nr. 7 og § 6, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 8 betragtedes som vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 7.

§ 7, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 9 betragtedes som vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 7.

§ 8, således ændret, ændringsforslag nr. 10 og § 9, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 11, overskriften til kapitel IV, således ændret, ændringsforslag nr. 12, hvorefter § 10 udgår, ændringsforslag nr. 13, § 11, således ændret, ændringsforslag nr. 14 og § 12, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 15 betragtedes som vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 10.

Ændringsforslag nr. 16, § 13, således ændret, ændringsforslag nr. 17, § 14, således ændret, ændringsforslag nr. 18, § 15, således ændret, ændringsforslag nr. 19 og § 16, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 20 betragtedes som vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 10.

§ 17, således ændret, § 18, ændringsforslagene nr. 21—26, § 19, således ændret, ændringsforslag nr. 27 og § 20, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 28 betragtedes som vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 10.

§ 21, således ændret, og § 22 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 29 og 30 betragtedes som vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslagene nr. 12 og 13.

§ 23, således ændret, og § 24 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 31 betragtedes som vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 10.

Ændringsforslag nr. 32, § 25, således ændret, ændringsforslagene nr. 33 og 34 og § 26, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 35 om indsættelse af en ny paragraf vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 23. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende en af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1952 vedtagen konvention om minimumsnormer for social tryghed.

2) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende en af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1949 vedtagen konvention om arbejdsklausuler i offentlige kontrakter.

3) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende en af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1949 vedtagen konvention om retten til at organisere sig og føre kollektive forhandlinger.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om sikring af retten til at organisere sig og føre kollektive forhandlinger. [Af Alfred Jensen m. fl.]

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om straf for folkedrab.

Mødet hævet kl. 16²⁵.

83. møde.

Onsdag den 23. marts kl. 13.

Formanden: Finansudvalget har afgivet tillægsbetænkning over forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1955 til 31. marts 1956.

Udvalget angående forslag til lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger med flere lovforslag har afgivet betænkning over forslag til lov om børnetilskud, forslag til lov om ændring i loven om den fælleskommunale udligningsfond (vedrørende udskrivningen af fælleskommunal indkomstskat for skatteåret 1955—56 m. v.), forslag til lov om ændring i lov om afgift af forlystelser, forslag til lov om ændringer i biografteaterloven (bevillingsafgift), forslag til lov om forlængelse af ændringer i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer, forslag til lov om en tillægsafgift af visse motorkøretøjer m. v. for finansårene 1955—56 og 1956—57, forslag til lov om tillæg til lov om afgift af motorkøretøjer m. v. og forslag til lov om ændringer i statsbaneloven. Eksemplarer er omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning vedrørende en af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1952 vedtagen konvention om minimumsnormer for social tryghed.

(Første behandling findes i tidenden sp. 1806; udvalgets betænkning findes i tillæg B. sp. 375).

Der var ikke stillet ændringsforslag.